

Kursuppgift 2012-02-18

Hundens beteendebiologi 2, Linköpings Universitet

Relationen mellan människa och hund har varit central i kursen, och en intressant del är kommunikationen mellan hund och människa. Jag gjorde därför mitt urval av artiklar utifrån sökorden "dog" och "communication" och jag sökte i PubMed via www.bibl.liu.se.

Jag började med att läsa Lakatos artikel om hur kommunikationen mellan människa och hund har utvecklats. Hon fokuserar på pekandet eftersom det är ett ofta använt verktyg i människans kommunikation och något av det första som små barn lär sig. I resultatet av sina studier ger hon några förklaringar till varför hunden kan förstå mänskliga gester. Det kan vara både som en direkt och en indirekt effekt till domesticeringen – utifrån hundens lämplighet i den mänskliga miljön väljs vissa raser och individer ut till avel och andra bort från avelsarbetet. Andra förklaringar kan vara socialisering och inläring. Resultaten utgör inte var för sig, men tillsammans en förklaring till varför hunden förstår människans pekande.

Jag fortsatte med "Dogs can discriminate human smiling faces from blank expressions". Här undersöker författarna huruvida hundar kan skilja mellan olika mänskliga ansiktsuttryck. I olika faser testade och tränade man hundarna genom att de fick välja mellan fotografier på personer med olika ansiktsuttryck, både på ägaren men även på främmande av båda könen. Resultatet man kom fram till visade att hundarna kan skilja mellan foton på människor som ler eller är uttryckslösa.

I artikeln "How do dogs know when communication is intended for them" redovisas fyra studier i vilka man tar reda på vilka signaler som är av betydelse för att hunden ska förstå att budskapet är avsett för den, och när i ontogenin detta sker. Testerna varierades med signaler som ögonkontakt, peka och att säga hundens namn. Även i denna artikel drog man likheter med de signaler som uppfattas av små barn, liksom man betonade att bland husdjuren har hunden en unik roll i kommunikationen med människan. Man kom fram till att den viktigaste signalen för att hunden ska förstå att budskapet är riktat till den är ögonkontakten. Även gester/peka är av betydelse. Hundens namn som sådant har dock inte stor betydelse, utan det är snarare tonfallet och sättet man säger det på som är viktigt. Skillnaden i resultat mellan vuxna hundar och valpar var så liten att man antar att förmågan att urskilja dessa signaler inte är inlärd.

Till min glädje fann jag även en artikel som knyter an till min vardag inom ögonsjukvården. Marcus Engel skriver i Creative Nursing om "Canine Communication". Författaren är blind och beskriver sin relation till tre olika servicehundar. Han fokuserar på hundarnas personlighet och på vars och ens unika ickeverbala kommunikation. Han inleder med orden "You cannot NOT communicate"

från en föreläsning. Oavsett om man sitter tyst och uttryckslös så kommunicerar man alltid. Han beskriver kommunikationen med en av sina hundar som "I can't see, he can't talk, but we are always on the same wavelength". Kunskapen om att vi alltid kommunicerar menar författaren att vi ska använda i vårt arbete i vården.

Diskussion:

Artiklarna har det gemensamt att de inte bara vill veta hur själva beteendet ser ut, utan också vad som ligger bakom. Vad vill vi med vårt budskap och hur uppfattas det. Lakatos talar t ex om hur tolkningen av signaler ser olika ut beroende på om det är en arbetande hund eller inte.

Att kunna tolka ansiktsuttryck kan ha underlättat anpassningen till det mänskliga samhället. Man talar om att förmågan att läsa av och tolka andra individers signaler och känslor är nödvändigt för överlevnaden. Men det återstår att ta reda på om hunden kan förstå känslan bakom ansiktsuttrycket eller om den bara ser det som en signal.

Att förstå hur man ska rikta sitt budskap och sina signaler för att hunden ska förstå att de är till den är ju oerhört viktigt för inläringen. Det känns självklart när författarna jämför med små barns förmåga att sända och ta emot signaler. Jag undrar om dofter och kroppskontakt som kommunikation kan jämföras på samma sätt. Säkert finns det kommunikationssignaler hos både valpar och barn som vi inte känner till.

Under kursens gång har det vid flera tillfällen talats om hur viktig blicken är i kommunikationen mellan hund och människa. Precis som synskadade människor utvecklar sina andra sinnen, så tror jag att vi kan utveckla andra former och dimensioner i den icke-verbala kommunikationen mellan hund och människa. Jag tror att grunden till detta har vuxit fram som en del i domesticeringen.

90 procent av människans sinnesintryck kommer från synen. Ögonkontakten är viktig i relationen mellan hund och människa. Hur ersätts dessa intryck för den som är synskadad? Och hur ersätter den som är synskadad de signaler han eller hon annars skulle givit sin hund med blicken? Och hur vet hunden att husse eller matte inte ser? Vi vet att hunden har en förmåga att använda både lukt och hörsel på ett mer sofistikerat sätt än vad vi människor har. Läser hunden ansiktsuttrycket istället? Lakatos beskrivning av hur olika hundraser skiljer sig i förmåga att tolka visuella signaler, ser jag som att det kan skilja i förmåga att även läsa andra kommunikativa signaler. Förmågan finns, den är inte inlärd, men den måste tränas för att servicehunden skall kunna ersätta människans seende öga.

Pia Gjälby

Referenslista:

Creative Nursing, Volume 17, Issue 4, 2011

Canine Communication

Marcus Engel BS

Developmental Science 15:2 (2012), pp222-232

How dogs know when communication is intended for them.

Juliane Kaminski, Linda Schultz, Michael Tomasello.

Max-Planck Institute for Evolutionary Anthropology, Leipzig, Germany

Ann 1st Super Sanita 2011 Vol. 47, No. 4: 373-377

Evolutionary Approach to communication between humans and dogs

Gabriella Lakatos

Department of Ethology, Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary

Anim Cogn (2011) 14:525-533

Dogs can discriminate human smiling faces from blank expressions

Miho Nagasawa, Kensuke Murai, Kazutaka Mogi, Takefumi Kikusui

Department of Animal Science and Biotechnology, Azabu University, Japan